

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs กรณีภาคเหนือตอนล่าง Small and Medium Enterprises (SMEs) Business Development: a Case Study of Lower Northern Region

ภคพร วัฒนดำรงค์

Bhagaporn Wattanadumrong

บทคัดย่อ

การศึกษาพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs และความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ กรณีภาคเหนือตอนล่าง เน้นแนวคิดในมิติการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการจดทะเบียนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งมีการศึกษาข้อมูลการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในสินค้าและบริการควบคู่กับการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยวัตถุประสงค์มีเพื่อศึกษาภาพรวมของการประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคเหนือตอนล่าง และเพื่อวิเคราะห์การพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพความเป็นจริง (Positive Analysis) พัฒนาการโดยใช้ข้อมูลจังหวัดเป็นการวัดความเปลี่ยนแปลงเชิง “พลวัต” ของเศรษฐกิจจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ในการกำกับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาเมือง จังหวัด จากการพิจารณางานศึกษาของ Liua & Pang (2556) ภคพร วัฒนดำรงค์ และคณะ (2563) โดยใช้จากการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคสำคัญระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2563 ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างเศรษฐกิจภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดที่มีความโดดเด่นสามอันดับแรกในด้านอุตสาหกรรม ได้แก่จังหวัดกำแพงเพชร ด้านการค้า ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก ด้านการเกษตร ได้แก่ จังหวัดพิจิตร ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจดทะเบียนธุรกิจของ SMEs กับปัจจัยต่าง ๆ ที่ต่อผลการขยายตัว พบว่า จำนวนประชากรและ จำนวนสถานประกอบการที่มีที่ตั้งในแต่ละจังหวัดของพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการจดทะเบียนธุรกิจผ่านการจดทะเบียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมและสัดส่วนภาคบริการยังต้องศึกษาค้นคว้าต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาธุรกิจ ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ภาคเหนือตอนล่าง

Abstract

The study of small and medium enterprises (SMEs) business development and spatial disparity in a case study of lower northern region focused on the concepts of economics, social and environment development affecting the SMEs register. The study also examined adding economic value of goods and services as well as regional distribution. This research aimed to overview the SMEs business development in the lower northern and to analyze the entrepreneurs' business

คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000

Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Phitsanulok 65000

Corresponding author e-mail: bhagaporn@nu.ac.th

(Received: 25 June 2023; Revised: 6 August 2023; Accepted: 30 August 2023)

DOI: <https://doi.org/10.14456/psruhss.2024.5>

development with the spatial disparity. This research explored the facts as positive analysis using the provincial-level data development to measure the “dynamic” mechanism of provincial/regional levels so as to allocate enforcement applied to city and province development. based on the studies of Liua & Pang (2013), Wattanadumrong et al. (2020) Using the macroeconomic data collection from 2017 – 2020, the results showed that in the lower northern economic structure, the first three outstanding ranking provinces were Kamphaengphet Province for industrial sector, Phitsanulok for trade sector, and Phichit for the agriculture sector. The results of model specification estimation of the relationship between SMEs register and other determinants affecting the extension of businesses showed that the amount of population and the number of businesses located in the lower north were statistically significant on the business development register. However, the proportion of industrial and services needs to be explored in further research.

Keywords: Business development, Entrepreneurs, SMEs, Lower north of thailand

บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ ผ่านการดำเนินกิจกรรมทางด้านการผลิต ด้านการค้า ด้านการให้บริการ ขนาดย่อม ในพื้นที่ต่าง ๆ กระจายทั่วประเทศ และทุกพื้นที่ ซึ่งนำมาสู่ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ขยายโอกาสไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ครอบคลุมทั่วประเทศไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ในเขตเมือง หรือในเขตชนบทห่างไกล นอกจากนี้ การประกอบกิจการวิสาหกิจยังเป็นการยกระดับมาตรฐานการครองชีพ รวมถึง ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานไปต่างพื้นที่อาศัย ภาครัฐให้ความสำคัญในการสนับสนุน SMEs อิงจากร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2555 - 2570) ซึ่งได้มีการศึกษาข้อมูลขนาดใหญ่จากทุกภาคส่วนและให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชุมชนในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในสินค้าและบริการควบคู่กับการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค การกระจายรายได้ โดยเฉพาะในปัจจุบันหลังปี 2564 สถานการณ์การระบาดของโควิด 19 คลี่คลายลง นำมาสู่วิถีใหม่ทั้งการใช้ชีวิต และดำเนินธุรกิจ มีการปรับตัวใช้เทคโนโลยี (Technology Disruption) ที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งนี้ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ปรับตัวดำเนินการธุรกิจไปควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ซึ่งนำมาสู่การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการ สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาการปรับตัวของการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ในภาคเหนือตอนล่าง เนื่องจาก สืบเนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโควิด 19 ที่คลี่คลายลงแต่กำลังซื้อของผู้บริโภคยังมีไม่มาก อันเนื่องมาได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิด การเติบโตของเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคยังคงเติบโตช้ากว่าเมืองหลวง อันมีข้อจำกัดกับการเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ และลักษณะทางภูมิศาสตร์ การขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศดำเนินกิจกรรมทางด้านการผลิต การค้า การบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ต่าง ๆ กระจายทั่วประเทศนำมาซึ่งการสร้างงานและสร้างรายได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs และความเหลื่อมล้ำ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยในการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจในพื้นที่ภูมิภาค โดยเฉพาะภาคเหนือตอนล่างมีปัจจัยกำหนดการปรับตัวดังกล่าวอย่างไร นำมาสู่การหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาพรวมของการประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคเหนือตอนล่าง
2. วิเคราะห์การพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ในภาคเหนือตอนล่าง

ทบทวนทฤษฎีและวรรณกรรม

ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หมายถึง การเพิ่มขึ้นในผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศหนึ่งหรือเมื่อความสามารถในการผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจส่วนใหญ่เน้นการเพิ่มผลผลิตและรายได้ Lucas (1988) ได้ให้ความสำคัญกับการสะสมทุนมนุษย์จากการเรียนรู้ในการสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาว ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนทักษะของแรงงานก็เป็นสิ่งที่สำคัญ การขยายตัวทางเศรษฐกิจในยุคใหม่ อิงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอันเกิดจากการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนา สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่หรือค้นพบเทคนิคการผลิตใหม่ที่มีประสิทธิภาพ กฎการลดน้อยถอยลงที่อ้างถึงอาจไม่เป็นความจริง ในทางตรงกันข้ามอัตราผลตอบแทนของการลงทุนในประเทศชั้นนำอาจจะเพิ่มขึ้น (Increasing Returns) ทฤษฎีวงจรผลิตภัณฑ์ อธิบายพลวัตของหน่วยผลิตที่ริเริ่มสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นผู้นำการตลาดและได้รับผลกำไรสูงเนื่องจากมีอำนาจผูกขาดชั่วคราว (ในสินค้าชั้นนำ) แต่วัตถุกรรมย่อมจะถูกลอกเลียนแบบทำให้ราคาจำหน่ายลดลงเพราะมีสินค้าทดแทนจากผู้ประกอบการรายใหม่ในประเทศกำลังพัฒนาพอถึงระยะที่สามอุปทานของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ จะขยายตัวอย่างมาก กลายเป็นสินค้าพื้นที่ที่ประเทศในโลกที่สามก็ผลิตได้ ราคาตลาดจนกระทั่งไม่มีกำไรส่วนเกิน อัตราผลตอบแทนจึงลดลงในท้ายที่สุด แต่การวิเคราะห์ควรคำนึงถึงความจริงที่ว่า ประเทศชั้นนำมีได้อยู่นิ่งเฉยหรือรอรับผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ชนิดเดียว ยังลงทุนพัฒนาการวิจัยและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ตลอดเวลา ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยปรากฏการณ์ของเส้น New S-curve ทับซ้อนกัน อัตราผลตอบแทนของทุนไม่ลดลงถอยลงดังคำอธิบายตามแบบนีโอคลาสสิก (Rui Hao, 2008)

การเลือกทำเลที่ตั้งสถานประกอบการอุตสาหกรรม

การเลือกทำเลที่ตั้งสถานประกอบการอุตสาหกรรมพิจารณาจากการชี้วัดการกระจุกตัวของการพัฒนาธุรกิจการค้าและการจ้างงานผ่าน 5 ตัวชี้วัดสำคัญ คือ 1) การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Business Value Added) 2) ความเข้มข้นของการใช้แรงงานเทียบกับทุน (Labor intensity) หมายถึง การนำจำนวนการจ้างแรงงานหารด้วยทุนสำหรับการพัฒนาธุรกิจ 3) การเจริญเติบโตของมูลค่าเพิ่ม ทุน และการจ้างงานของการพัฒนาธุรกิจการค้ารายจังหวัด 4) โครงสร้างการผลิต เป็นการวัดสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคการบริการ จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ในแต่ละปี (t) 5) อัตราการกระจุกตัวของการพัฒนาธุรกิจ (Business development Concentration ratio) โดยวัดจาก 3 ตัวแปร ประกอบด้วย ทุน แรงงานและจำนวนการพัฒนาธุรกิจ

แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2563) ใช้จำนวนการจ้างงานและรายได้เป็นเกณฑ์ เนื่องจากมีการปรับใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้นแทนการจ้างงาน ทำให้รูปแบบธุรกิจต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่ใช้เกณฑ์จำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวร โดยนิยามดังนี้ 1) วิสาหกิจขนาดย่อม (Small) คือ กิจการในภาคการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 50 คน หรือมีรายได้ต่อปีไม่เกิน 100 ล้านบาท ส่วนกิจการในภาคการค้า (ค้าส่ง หรือค้าปลีก) และบริการ มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 30 คน หรือมีรายได้ต่อปี ไม่เกิน 50 ล้านบาท 2) วิสาหกิจขนาดกลาง (Medium) คือ กิจการในภาคการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่า 50 -200 คน

หรือมีรายได้ต่อปีเกินกว่า 100–500 ล้านบาท ส่วนกิจการในภาคการค้า (ค้าส่ง หรือค้าปลีก) และบริการ มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่า 30–100 คน หรือมีรายได้ต่อปีเกินกว่า 50–300 ล้านบาท และ 3) สำหรับกลุ่ม Micro ที่เป็นธุรกิจส่วนบุคคล กลุ่มที่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 1.8 ล้านบาท การจ้างงานไม่เกิน 5 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Liu & Pang (2013) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดการคงอยู่และการเจริญเติบโตของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียนในประเทศจีนพบว่า บริษัทที่อยู่รอดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามขนาดของบริษัท และการเติบโตของบริษัทมีแนวโน้มลดลงตามอายุบริษัทแต่เพิ่มขึ้นตามขนาดของบริษัท ในส่วนของประสิทธิภาพการทำงาน และความมั่นคงในการดำเนินงานช่วยให้บริษัทจดทะเบียนมีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะอยู่รอดและเติบโตมากขึ้น ทั้งนี้ประเภทของกิจกรรมที่บริษัทมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยในการกำหนดการเติบโตที่สำคัญ นอกจากนี้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) (2560) ระบุแผนการส่งเสริม SMEs ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) ในช่วง 5 ปีมีความจำเป็นต้องเร่งพัฒนาระดับ SMEs ให้เป็นสากลมากขึ้น เพื่อช่วยให้ SMEs มีบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น สร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศอย่างแท้จริง โดยวิสัยทัศน์ของแผนการส่งเสริมฯ ฉบับที่ 4 ได้กำหนดให้ SMEs ไทย เติบโตแข่งขันได้ในระดับสากลเป็นแรงขับเคลื่อนประเทศไทยก้าวพันทัดกับต่างประเทศรายได้ปานกลางให้ได้ภายใน 10 ปี กำหนดเป้าหมายในระดับผลกระทบเชิงมหภาคให้ สัดส่วนมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SMEs ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ เพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2564 ให้ความสำคัญทั้งการพัฒนา SMEs เพื่อเป็นเครื่องมือสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด (Competitive Growth) และการส่งเสริม SMEs เพื่อเป็นเครื่องมือการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำ (Inclusive Growth) และการศึกษาของภคพร วัฒนดำรง และคณะ (2563) การกระจุกตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและการจ้างงาน ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลรายจังหวัดในการวิเคราะห์ในมิติพื้นที่ระดับจังหวัด ผลการศึกษาพบว่า 1) การเลือกทำเลที่ตั้งของโรงงานและภาคการผลิตอุตสาหกรรมโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมซึ่งยังคงกระจุกตัวอยู่ในบางจังหวัดโดยเฉพาะจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล ภาคกลาง และภาคตะวันออก 2) การลงทุนภาคการผลิตอุตสาหกรรมมีแนวโน้มการกระจุกตัวลดลงค่าสัมประสิทธิ์จีนิ ในปี พ.ศ. 2560 ลดลงจากปี พ.ศ. 2556

โดยสุวรรณา สุขา (2557) อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ได้แก่ ปัจจัยด้านจำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน ข้อมูลจำนวนรถบรรทุกที่มีการจดทะเบียน รายได้ประชากร จำนวนการจ้างงาน ข้อมูลดัชนีราคาผู้บริโภค ข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2545 - 2554 จากการรวบรวมของหน่วยงานภาครัฐ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเพิ่มขึ้น ได้แก่ จำนวนประชากร และอัตราการจ้างงาน ในส่วนของตัวแปรอิสระ ที่ทำให้ดัชนีผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ได้แก่ จำนวนประชากร และรายได้ และพบว่าเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติและดัชนีผู้บริโภคมีการเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่งานศึกษาของณัฐฉา วิเศษ (2560) วิเคราะห์ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จังหวัดนนทบุรี งานวิจัยนี้มีขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับความสำคัญของปัจจัยส่วนบุคคล ตลอดจนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ SMEs โดยทำการสำรวจผู้ประกอบการ SMEs จำนวน 302 คน ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 172 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม โดยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อปัจจัยในการดำเนินธุรกิจด้านการจัดการมาเป็นอันดับหนึ่ง

จากการทบทวนทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น นำไปสู่การศึกษาค้นคว้าในพื้นที่เฉพาะ โดยนำร่องในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เพื่ออธิบายการพัฒนาภาพรวมของการประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ตลอดจนการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ในภาคเหนือตอนล่าง มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ในมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนพื้นที่ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแผนแม่บทตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็นการกำหนดข้อสมมติฐานการวิจัย ทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมและระเบียบวิธีวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อสันนิษฐานการวิจัย

H1: การกระจายการจดทะเบียนนิติบุคคลของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไม่เท่าเทียมกันใน 9 จังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งอาจเป็นการกระจุกตัวในบางจังหวัดมากกว่าจังหวัดอื่น ซึ่งถือเป็นการลดความเปลี่ยนแปลง “พลวัต” ของเศรษฐกิจจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และศึกษาบทบาทของ “การบริหารจังหวัด” ซึ่งกำกับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาเมืองโดยใช้การพัฒนาธุรกิจเป็นฐานเครือข่ายความร่วมมือในจังหวัดกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด

H2: การขยายตัวของผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) มีผลต่อการจดทะเบียนธุรกิจการค้าของธุรกิจในแต่ละจังหวัด ถือเป็นการวัดการเจริญเติบโตของเมือง หรือความรุ่งเรือง และส่งผลต่อการพัฒนามิติอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ

ระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วยการพิจารณาประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและแบบจำลอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาพิจารณาคัดเลือกตัวอย่างครอบคลุมพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ ตาก สุโขทัย และอุทัยธานี โดยนำฐานข้อมูลสถิติในช่วงปี 2560 – 2563 ที่เกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้ามาวิเคราะห์ ในช่วงปี 2560 – 2563

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิในระดับมหภาค โดยใช้หน่วยวิเคราะห์รายจังหวัด ฐานข้อมูลมาจากหน่วยงานราชการ อาทิ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มุ่งเน้นตัวแปรเฉพาะในช่วงระยะเวลาสามปีล่าสุดพิจารณารายจังหวัด รายภาค และกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง (2560 - 2563)

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการศึกษามาจากหน่วยงานทั้งจากประเทศไทยนำมาประมวลผลผ่านแบบจำลองการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square Method: OLS) เพื่อการอนุมานข้อสันนิษฐาน โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามที่สนใจ หน่วยวิเคราะห์ในบทความนี้หมายถึงผู้ประกอบการใน 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งได้จดทะเบียนการค้ากับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

แบบจำลอง

$$NR_{it} = f (GPP_{it}, CPI_{it}, NE_{it}, POP, Shar_{it}, Shind_{it}, Shser_{it}) \quad (1)$$

กำหนดให้	NR_{it}	คือ การจดทะเบียนธุรกิจที่เกิดขึ้นในจังหวัด (Number of Registered)
	GPP_{it}	คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด หรือเป็นการประมาณค่าขนาดตลาด (Market Size)
	CPI_{it}	คือ ดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index)
	NE_{it}	คือจำนวนสถานประกอบการ (Number of Enterprises) ที่ขึ้นทะเบียนกับ
ประกันสังคม		
	POP_{it}	คือ จำนวนประชากร (Population) ในแต่ละจังหวัด
	$Shag_{it}$	คือ สัดส่วนของภาคเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด
	$Shind_{it}$	คือ สัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด
	$Shser_{it}$	คือ สัดส่วนของภาคบริการต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด
	$i =$	จังหวัด $t =$ เวลา

ผลการวิจัย

สำหรับผลการวิจัย แบ่งเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของภาคเหนือตอนล่าง และส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์การศึกษาเชิงปริมาณการพัฒนาเศรษฐกิจผู้ประกอบการภาคเหนือตอนล่าง

1. สำหรับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของภาคเหนือตอนล่างมีพื้นที่ประมาณร้อยละ 40 ของพื้นที่ภาคเหนือ รวมเนื้อที่ประมาณ 83,792.60 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 52,370,375 ไร่ มีพื้นที่ติดต่อกับภาคกลาง และส่วนหนึ่งมีอาณาเขตติดต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูกข้าวและพืชไร่สำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น อ้อย และข้าวโพด มีแม่น้ำสำคัญในพื้นที่ ได้แก่ แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำเจ้าพระยา การใช้ที่ดินซึ่งจังหวัดในกลุ่มภาคเหนือตอนล่างสามารถจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินหลัก ๆ ได้เป็น 3 ลักษณะ คือ 1) เนื้อที่ป่าไม้ 2) เนื้อที่การใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และ 3) เนื้อที่ใช้นอกการเกษตร ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 1 โดยจังหวัดที่มีเนื้อที่มากที่สุดคือ ตาก จำนวน 10,254,156 ไร่ แต่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 7,784,534 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 75.9 ของพื้นที่ทั้งหมด และจังหวัดที่มีเนื้อที่ใช้นอกการเกษตรมากที่สุดคือ เพชรบูรณ์ จำนวน 2,129,945 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26.9 ของเนื้อที่ทั้งหมดในจังหวัด (ตาราง 1)

ภาพ 1 แสดงอาณาเขตของ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง
ที่มา: พัฒนาจากข้อมูลกรมการปกครอง

ตาราง 1 การใช้ที่ดินและการถือครองที่ดินของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2564

จังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	เนื้อที่ป่าไม้ (ไร่)	เนื้อที่ใช้ประโยชน์ ทางการเกษตร (ไร่)	เนื้อที่ใช้ประโยชน์ นอกการเกษตร (ไร่)
พิษณุโลก	6,759,909	2,467,895	3,058,671	1,233,343
เพชรบูรณ์	7,917,760	2,508,263	3,279,552	2,129,945
อุตรดิตถ์	4,899,120	2,759,385	1,249,902	889,833
สุโขทัย	4,122,557	1,234,333	1,825,603	1,062,621
ตาก	10,254,156	7,784,534	1,404,387	1,065,235
นครสวรรค์	5,998,548	579,676	4,382,714	1,036,158
กำแพงเพชร	5,379,681	1,248,122	3,071,523	1,060,036
พิจิตร	2,831,883	10,623	2,037,129	784,131
อุทัยธานี	4,206,404	2,136,741	1,627,101	442,562

ที่มา : สถิติการเกษตรของประเทศไทย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2564

การปกครองของจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอ ตำบล เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และหมู่บ้าน โดยกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างจังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวนประชากรสูงสุดคือ จำนวน 1,040,308 คน รองลงมาคือ เพชรบูรณ์ จำนวน 981,940 คน พิษณุโลก จำนวน 849,481 คน ด้านการศึกษาประชากรจังหวัดภาคเหนือตอนล่างมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2563 เท่ากับ 7.79 ปี จังหวัดที่ประชาชนมีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดคือ พิษณุโลก เท่ากับ 8.41 ปี และน้อยที่สุด คือ ตาก เท่ากับ 6.79 ปี รายละเอียดดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงข้อมูลการปกครองส่วนภูมิภาคและลักษณะการปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัด	จำนวนประชากร	ปีการศึกษาเฉลี่ย	อบจ.	อำเภอ	ตำบล	เทศบาลนคร / เทศบาลเมือง / เทศบาลตำบล	องค์การบริหารส่วนตำบล	หมู่บ้าน
พิษณุโลก	849,481	8.41	1	9	93	26	76	1,048
เพชรบูรณ์	981,940	7.43	1	11	117	25	102	1,430
อุดรดิตถ์	448,745	8.40	1	9	67	26	53	613
สุโขทัย	587,883	7.89	1	9	84	21	69	843
ตาก	670,265	6.79	1	9	63	18	49	558
นครสวรรค์	1,040,308	8.00	1	15	130	21	121	1,434
กำแพงเพชร	714,118	7.34	1	11	78	25	64	957
พิจิตร	532,310	8.03	1	12	89	28	73	889
อุทัยธานี	325,868	7.78	1	8	70	15	49	642

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2563

การประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคเหนือตอนล่างประกอบด้วยในหลายสาขาซึ่งมีทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการรวมถึงการค้าส่งและค้าปลีก อาทิ อุตสาหกรรมน้ำตาลในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชร อุดรดิตถ์ และพิษณุโลก ซึ่งการประกอบธุรกิจ SMEs ส่งผลต่อภาพรวมผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP per Capita) เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2538 – 2563 ส่วนหนึ่งมีจุดแข็งที่ที่สภาพภูมิศาสตร์ การติดต่อทางการค้า การลงทุน และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ถือเป็นผลดีที่นำไปสู่การดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่ ส่งผลให้สถานประกอบการในภาคเหนือตอนล่างมีจำนวนเพิ่มขึ้น รายละเอียดดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 สถิติสำคัญที่มีผลต่อเศรษฐกิจของ 9 จังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ระหว่างปี พ.ศ. 2538 – 2563

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัวประชากร		อัตราการเติบโตต่อปี	จำนวนประชากร		อัตราการเติบโตต่อปี
	2538	2563		2538	2563	
กำแพงเพชร	27,804	134,926	6.8	742,383	714,118	-0.2
ตาก	27,916	118,508	6.2	450,153	670,265	1.7
นครสวรรค์	29,360	121,070	6.1	1,116,803	1,040,308	-0.3
พิจิตร	19,636	97,221	6.9	592,125	532,310	-0.4
พิษณุโลก	28,035	107,854	5.8	846,630	849,481	0.0
สุโขทัย	18,700	80,206	6.3	613,317	587,883	-0.2
อุดรดิตถ์	24,792	99,236	5.9	476,997	448,745	-0.3
อุทัยธานี	23,145	91,578	5.9	324,730	325,868	0.0
เพชรบูรณ์	19,683	86,198	6.3	1,026,137	981,940	-0.2
รวมภาคเหนือตอนล่าง	219,072	936,797	6.2	6,189,275	6,150,918	0.0

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานประกันสังคม

2. การพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ในภาคเหนือตอนล่าง

ข้อมูลจำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคล ปี พ.ศ. 2563 ของ 9 ภาคเหนือตอนล่าง เป็นการแสดงถึงเศรษฐกิจจังหวัดซึ่งมีผลต่อโอกาสในการขยายตลาดการค้าการท่องเที่ยว และบริการการศึกษานานาชาติ ธุรกิจบริการสุขภาพ และการแพทย์ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้จากจำนวนการยกเลิกประกอบกิจการ สะท้อนถึงการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ดังข้อมูลในตาราง 4

ตาราง 4 สถิติการจดทะเบียนนิติบุคคลรายจังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2563

ที่ตั้ง	จัดตั้งใหม่		เลิก		เพิ่มทุน	
	ราย	ล้านบาท	ราย	ล้านบาท	ราย	ล้านบาท
กำแพงเพชร	227	301.84	68	94.00	33	131.10
ตาก	228	513.55	72	107.99	64	393.67
นครสวรรค์	419	548.26	149	374.63	84	1,001.94
พิจิตร	157	211.20	78	149.34	23	106.30
พิษณุโลก	459	615.22	169	388.95	99	487.59
เพชรบูรณ์	259	432.11	75	126.51	45	359.37
สุโขทัย	123	162.63	47	96.95	27	200.26
อุตรดิตถ์	137	334.58	57	210.52	23	93.30
อุทัยธานี	98	348.66	21	25.90	15	67.70

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563

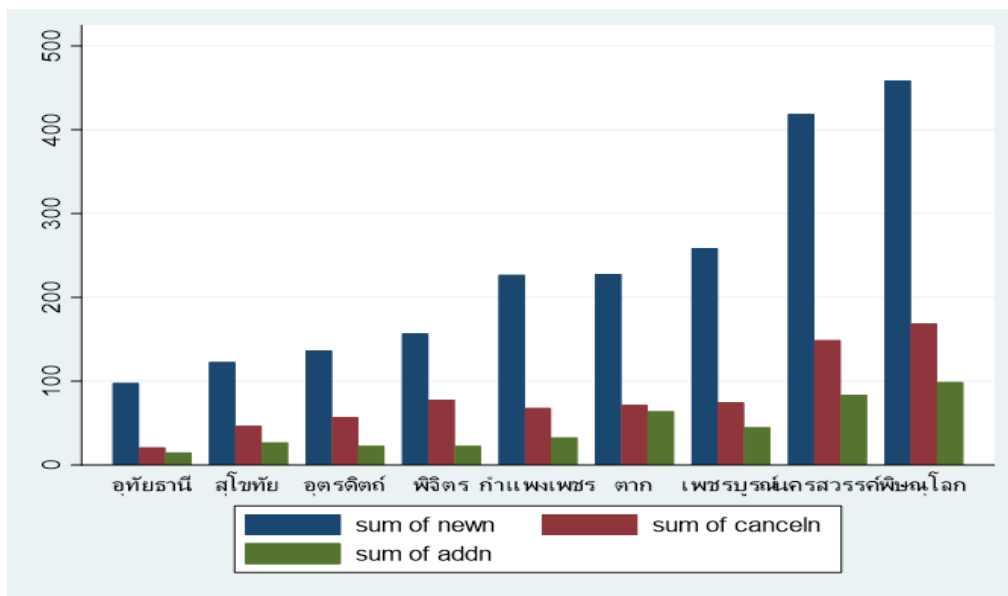
จังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด ส่วนใหญ่พึ่งพาเศรษฐกิจด้านการเกษตรและบริการ กรณีจังหวัดกำแพงเพชรถือเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมสูง เนื่องจากมีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่โรงงานที่รองรับวัตถุดิบในพื้นที่เพาะปลูกอ้อย (โรงงานน้ำตาล) มันสำปะหลัง (อายิโนะโมะโต๊ะ) และข้าวมอลต์ บาร์เลย์ รวมทั้งคุณภาพน้ำ (โรงงานเบียร์) และมีจำนวนสถานประกอบการเพิ่มขึ้น สำหรับภาคการเกษตรจังหวัดพิจิตร มีอุตสาหกรรมแปรรูปข้าวที่สำคัญในจังหวัดพิจิตร คือ โรงสี ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 5 แสดงร้อยละของโครงสร้างเศรษฐกิจภาคเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2563 จำแนกตามภาคเศรษฐกิจหลักสำคัญคือ ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ

ตาราง 5 สถิติผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว และโครงสร้างเศรษฐกิจภาคเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2563

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (บาทต่อคน)	ภาคการเกษตร	ภาคอุตสาหกรรม	ภาคบริการ	ข้อสังเกต
กำแพงเพชร	134,926	19.52	45.41	35.08	อุตสาหกรรม
ตาก	118,508	30.60	21.36	48.05	บริการ
นครสวรรค์	121,070	27.59	20.60	51.81	บริการ
พิจิตร	97,221	40.00	11.09	48.91	เกษตร
พิษณุโลก	107,854	23.91	11.90	64.19	บริการ
สุโขทัย	80,206	33.33	10.89	55.77	บริการ
อุตรดิตถ์	99,236	31.44	14.73	53.84	บริการ
อุทัยธานี	91,578	33.20	13.96	52.84	บริการ
เพชรบูรณ์	86,198	33.10	13.68	53.22	บริการ

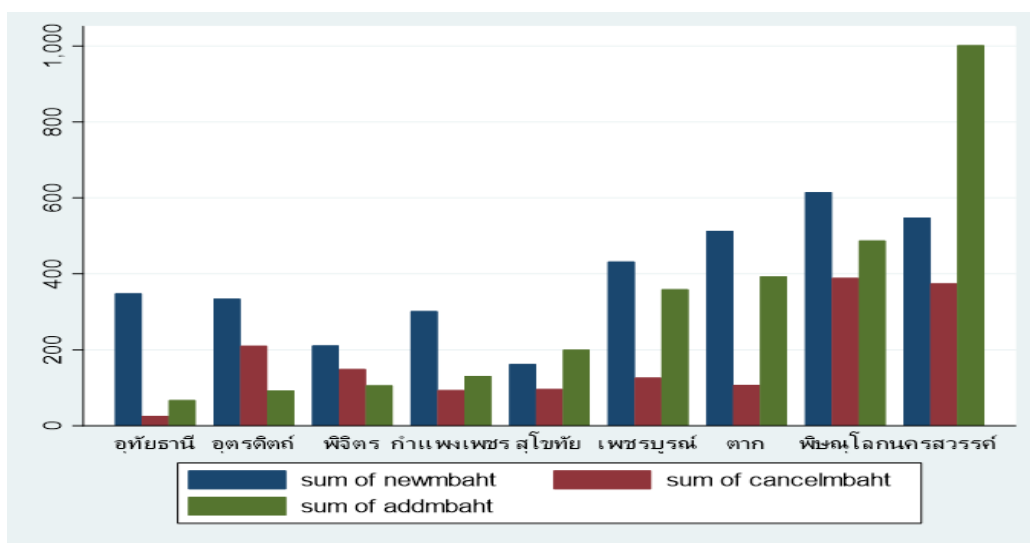
ที่มา: การวิเคราะห์โดยคณะผู้วิจัยจากฐานข้อมูลสำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ปี 2563

ในส่วนของการจดทะเบียนนิติบุคคลรายจังหวัดในภาคเหนือตอนล่างปี พ.ศ. 2563 จำแนกเป็นกลุ่มผู้จดทะเบียนใหม่ ผู้ยกเลิกการจดทะเบียน และผู้เพิ่มทุน พบว่า นิติบุคคลส่วนใหญ่จดทะเบียนนิติบุคคลใหม่โดยเฉพาะจังหวัดพิษณุโลก และนครสวรรค์มีสัดส่วนสูงที่สุดในภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้หากพิจารณาถึงมูลค่าเงินที่เกิดขึ้นพบว่า จังหวัดนครสวรรค์มีนิติบุคคลที่จดทะเบียนเพิ่มทุนมากที่สุด รองลงมาคือ จังหวัดพิษณุโลก (ภาพ 2 และ 3)

ภาพ 2 จำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคลรายจังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2563

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563

ภาพ 3 มูลค่าการจดทะเบียนนิติบุคคลรายจังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2563

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563

ตาราง 6 แสดงผลประมาณการจำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคลของ 77 จังหวัดกรณีประเทศไทย (ตัวแปรตาม คือ จำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคล) โดยยืนยันว่า มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายการกำหนดจำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคลดังกล่าว ประกอบด้วย จำนวนสถานประกอบการ จำนวนประชากร (Market Size) สัดส่วนภาคอุตสาหกรรมและสัดส่วนภาคการบริการ ที่มีผลต่อการจดทะเบียนของการประกอบการนิติบุคคลของประเทศไทย สำหรับอัตราการเปลี่ยนแปลงของร้อยละจำนวนสถานประกอบการ จำนวนประชากรที่มีต่อการขยายตัวสำหรับอัตราการเปลี่ยนแปลงของร้อยละการจดทะเบียนนิติบุคคลของการประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในทิศทางเดียวกันหรือเป็นบวกลักษณะมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานของ Jongsuk et al. (2022) ในการศึกษาประเด็นของผู้ประกอบการและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวาง อาจกล่าวได้ว่า เมืองหรือจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงร้อยละของการเติบโตหรือการขยายตัวของจำนวนสถานประกอบการที่มีการจดทะเบียนเป็นทางการกับสำนักงานประกันสังคมมากขึ้น (นำมาซึ่งการจ้างงานแรงงานทางการที่สูงขึ้น) รวมไปถึง การขยายตัวของจำนวนประชากรที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น คาดว่าส่งผลต่อการจดทะเบียนธุรกิจการค้าที่มีจำนวนสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม อัตราการเปลี่ยนแปลงของร้อยละของสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการในพื้นที่สามารถส่งผลกระทบต่อขยายตัวของการจดทะเบียนธุรกิจการค้าการประกอบการที่เพิ่มขึ้นด้วยในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ ค่าความผันแปรของตัวแปรตอบสนองที่สามารถอธิบายได้จากสมการประมาณค่าอธิบายได้ถึงร้อยละ 83.0

ตาราง 6 ผลสมการถดถอยทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของจำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคล ทั่วประเทศ

Variable	Coefficient	Std.Err	p-value
_cons	-4.785	0.858	0.000**
จำนวนประชากรค่าล็อก (lnpop)	0.217	0.083	0.009**
จำนวนสถานประกอบการ ค่าล็อก (lnestb)	0.882	0.063	0.000**
สัดส่วนภาคอุตสาหกรรม (shind)	.0007	0.003	0.021**
สัดส่วนภาคการบริการ (shser)	0.008	0.004	0.030**
sigma_u	0.227	Wald chi2	744.23
sigma_e	0.407	R-squared Within	0.021
rho	0.236	Between	0.091
prob	0.000	overall	0.830
Number of obs	231		

ตาราง 6 แสดงผลประมาณการจำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคล 17 จังหวัดภาคเหนือ (ตัวแปรตาม คือ จำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคล) โดยยืนยันว่า มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายการกำหนดจำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคล สามารถแปลผล ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด จำนวนสถานประกอบการ ทั้งนี้ จำนวนประชากร สัดส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนภาคการเกษตร และสัดส่วนภาคการบริการไม่ได้มีผลต่อการจดทะเบียนของการประกอบการนิติบุคคลในจังหวัดในกลุ่มภาคเหนือทั้ง 17 จังหวัด สำหรับอัตราการเปลี่ยนแปลงของร้อยละผลิตภัณฑ์จังหวัดและจำนวนสถานประกอบการที่มีต่อการขยายตัวสำหรับอัตราการเปลี่ยนแปลงของร้อยละการจดทะเบียนนิติบุคคลของการประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในทิศทางเดียวกันหรือเป็นบวกลักษณะมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานของ Oluyemi & Shittu (2022) ในการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มธุรกิจ SMEs ของประเทศไนจีเรียซึ่งคล้ายกับกรณีของประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่า เมืองหรือจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงร้อยละของการเติบโตหรือการขยายตัวของผลิตภัณฑ์จังหวัดเพิ่มขึ้น รวมถึงการขยายตัวของจำนวนสถานประกอบการที่มีการจดทะเบียนเป็นทางการกับสำนักงานประกันสังคมมากขึ้น (นำมาซึ่งการจ้างงานแรงงานทางการที่สูงขึ้น) คาดว่าส่งผลต่อการจด

ทะเบียนธุรกิจการค้าที่มีจำนวนสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้ ค่าความผันแปรของตัวแปรตอบสนองที่สามารถอธิบายได้จากสมการประมาณค่าอธิบายได้ถึงร้อยละ 97.4

ตาราง 6 ผลสมการถดถอยทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของจำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคล 17 จังหวัดภาคเหนือ

Variable	Coefficient	Std.Err	p-value
_cons	-7152	1.576	0.000**
จำนวนประชากรค่าเลือก (lnpop)	0.093	0.263	0.722
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ค่าเลือก (Ingpp)	0.504	0.279	0.071*
จำนวนสถานประกอบการ ค่าเลือก (lnestb)	0.702	0.188	0.000**
สัดส่วนภาคการเกษตร (shagr)	0.001	0.004	0.776
สัดส่วนภาคการบริการ (shser)	0.007	0.006	0.302
sigma_u	0.109	Wald chi2	499.02
sigma_e	0.074	R-squared Within	0.253
rho	0.686	between	0.983
prob	0.000	overall	0.974
Number of obs	51		

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1

ตาราง 7 แสดงผลประมาณการจำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคล 9 จังหวัดภาคเหนือ (ตัวแปรตาม คือ จำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคล) โดยยืนยันว่า มีตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายการกำหนดจำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคล สามารถแปลผล ประกอบด้วย จำนวนสถานประกอบการ และจำนวนการจ้างงานภาครัฐ ทั้งนี้ จำนวนประชากร สัดส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนภาคการเกษตร และสัดส่วนภาคอุตสาหกรรมไม่ได้มีผลต่อการจดทะเบียนของการประกอบการนิติบุคคลในจังหวัดเป้าหมาย 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง สำหรับอัตราการเปลี่ยนแปลงของร้อยละจำนวนสถานประกอบการที่มีต่อการขยายตัวสำหรับอัตราการเปลี่ยนแปลงของร้อยละการจดทะเบียนนิติบุคคลของการประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในทิศทางตรงกันข้ามหรือเป็นลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ร้อยละของอัตราการเปลี่ยนแปลงการจ้างงานภาครัฐที่เพิ่มน้อยมากมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แม้ว่าการอธิบายที่อาจเป็นที่สงสัยว่า แล้วการจ้างงานภาคเอกชนเป็นอย่างไร การค้นคว้าในงานศึกษาควรต้องดำเนินการค้นคว้าในลำดับถัดไป อาจกล่าวได้ว่า เมืองหรือจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงร้อยละของการเติบโตหรือการขยายตัวของสถานประกอบการที่เพิ่มขึ้น อาจไม่ได้ส่งผลต่อการจดทะเบียนธุรกิจการค้าเชิงพื้นที่เป้าหมายเฉพาะกลุ่ม ทั้งนี้ ค่าความผันแปรของตัวแปรตอบสนองที่สามารถอธิบายได้จากสมการประมาณค่าอธิบายได้ถึงร้อยละ 93.5

ตาราง 7 ผลสมการถดถอยทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของจำนวนการจดทะเบียนนิติบุคคล 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

Variable	Coefficient	Std.Err	p-value
ค่าคงที่	-1999.218	74.092	0.007**
จำนวนสถานประกอบการ ค่าล็อก (estb)	-0.080	0.046	0.086*
การจ้างงานภาครัฐ (stafftot)	0.045	0.009	0.000**
สัดส่วนภาคการเกษตร (shagr)	0.048	1.345	0.971
สัดส่วนภาคอุตสาหกรรม (shind)	1.073	1.194	0.369
sigma_u	36.769	Wald chi2	103.72
sigma_e	17.256	R-squared Within	0.255
rho	0.819	Between	0.945
prob	0.000	overall	0.935
Number of obs	27		

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 *ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาภาพรวมของการประกอบธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในภาคเหนือตอนล่าง จากการพิจารณาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศโดยกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในทุกพื้นที่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ให้ความสำคัญกับธุรกิจ SMEs อย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการปรับตัวของการประกอบการหลังโควิด 19 ทั้งนี้การนำข้อมูลการจดทะเบียนการค้าของสถานประกอบการ มาวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญ จากแนวคิดด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในงานศึกษาครั้งนี้ เน้นมิติด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ภาพรวมของผู้ประกอบการ SMEs ในประเด็นของการจดทะเบียนธุรกิจการค้า พบว่ามีสามจังหวัดที่ค่อนข้างโดดเด่นมากสามอันดับแรกที่มีการจดทะเบียนจำนวนมาก ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก นครสวรรค์และเพชรบูรณ์ตามลำดับ สำหรับผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดที่สำคัญ สามจังหวัดแรกสูงสุดได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชร และจังหวัดพิษณุโลก อาจเนื่องมาจากการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรสับเนื่องที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจากการเป็นศูนย์กลางของพืชพลังงาน (BIO HUB) สำหรับย่านจังหวัดนครสวรรค์และกำแพงเพชร จะเห็นว่าการผลิตสินค้าเกษตรต้นทาง (ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง) เพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีปริมาณการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ หากพิจารณาผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว (บาทต่อคน) พบว่า ปรากฏมีมูลค่าสูงสุดที่จังหวัดกำแพงเพชร นครสวรรค์ ตากและพิษณุโลกตามลำดับ สำหรับจำนวนสถานประกอบการที่มีจำนวนมากในพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ พิษณุโลก และจังหวัดตาก ตามลำดับ จากการผลการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าว หากพิจารณาในประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (GINI Coefficient) จำแนกตามช่วงเวลาของจังหวัดในภาคเหนือตอนล่าง พบว่า มีความเหลื่อมล้ำลดลง จากค่าสัมประสิทธิ์จีนิที่ลดลงเมื่อเทียบกับช่วงเวลาก่อนหน้า สำหรับการศึกษาภาพรวมของการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคเหนือตอนล่าง มีการกระจุกตัวของการผลิตสินค้าด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในการขยายตัวของอุตสาหกรรมบริการมีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของภาคบริการที่เพิ่มสูงขึ้นในระดับประเทศ สำหรับการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ในภาคเหนือตอนล่าง มีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยกำหนดการจดทะเบียนของธุรกิจการค้าของผู้ประกอบการนิติบุคคล พบว่า จำนวนสถานประกอบการและการจ้างงานบุคลากรภาครัฐ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการขยายตัวของการจดทะเบียน แต่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามลักษณะดังกล่าวอธิบายได้ถึงการปรับตัวตามภาวะการณ์ของเศรษฐกิจของแนวโน้มโลก ที่มีการเปลี่ยนแปลง

ทางด้านเทคโนโลยี(Technology Disruption) ซึ่งปรากฏการณ์ใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น ทำให้จำนวนการจ้างงานภาครัฐมีการใช้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้น ผู้การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและมีการปรับลดจำนวนบุคลากรที่ไม่จำเป็นอาจปรากฏขึ้นได้ ซึ่งในการศึกษาหาความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจต้องมีการทบทวน หรือค้นคว้าปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาในการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิเคราะห์การพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs กรณีภาคเหนือตอนล่างในงานศึกษามุ่งเน้นการประมวลผลโดยใช้ปัจจัยกำหนดการขยายตัวทางเศรษฐกิจผ่านการจดทะเบียนนิติบุคคลของผู้ประกอบการ ผลการศึกษาระบุให้เห็นถึงความสำคัญของจำนวนสถานประกอบการ และการจ้างงานของภาครัฐ มีผลต่อการขยายตัวด้านการจดทะเบียนของผู้ประกอบการนิติบุคคลในภาคเหนือตอนล่าง สำหรับโครงสร้างเศรษฐกิจด้านเกษตร ควรมีการกำหนดนโยบายแผนงาน โครงการที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรแบบองค์รวม ได้แก่ การผลักดันเศรษฐกิจการเกษตรชีวภาพ (Bioeconomy) มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่ม เน้นการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คำนึงถึงการนำวัสดุต่าง ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มาก โดยทั้งสองมิติของทั้งสองระบบอยู่ภายใต้การเชื่อมโยงเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Sustainability) สำหรับโครงสร้างด้านอุตสาหกรรมของภาคเหนือตอนล่าง ควรมีนโยบายเน้นการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน (Upskill and Reskill) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ (Creative Industry) เชื่อมต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่แห่งอนาคตที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขับเคลื่อน ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจภาคเหนือตอนล่างที่เชื่อมต่อการผลิตสินค้าและบริการ (เกษตรและบริการแปรรูป) เน้นการพัฒนาเกษตรสมัยใหม่และเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการเติมเต็มในประเด็นของนโยบายภาครัฐในช่วงการปรับเปลี่ยนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาภาคเหนือ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดและกลุ่มจังหวัดเพื่อความละเอียดและแม่นยำในการวิเคราะห์ สังเคราะห์เชิงพื้นที่ได้เต็มศักยภาพ สำหรับการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ควรมีการจัดทำการทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ตลอดจนการเพิ่มเติมข้อมูลในมิติสังคม และสิ่งแวดล้อมในการประมาณค่าสมการเพื่อความสมบูรณ์ของการวิเคราะห์ยิ่งขึ้น การพัฒนาต่อยอดผลการศึกษาที่เป็นจุดอ่อนของการพัฒนาพื้นที่ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสู่การพัฒนาภาคเหนือตอนล่างในอนาคตอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

การวิเคราะห์การพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs และความเหลื่อมล้ำ ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินรายได้ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวิ วิชา. (2560). ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จังหวัดนนทบุรี. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 9(1), 13-24.
- ภคพร วัฒนดำรงค์, ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, และสมบัติ เหล็กกุล. (2563). การกระจุกตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและการจ้างงาน. ใน *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 58*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2563). *แผนการส่งเสริม SMEs ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564)*. สืบค้น 23 มกราคม 2566, จาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/03f2017052114185579.pdf
- สุวรรณ สุชา. (2557). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Adeosun, O. T., & Shittu, A. I. (2022). Small–medium enterprise formation and Nigerian economic growth. *Review of Economics and Political Science*, 7(4), 286-301.
- Gherghina, S. C., Botezatu, M. A., Hosszu, A., & Simionescu, L. N. (2020). Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs). The Engine of Economic Growth through Investments and Innovation. *Sustainability, MDPI*, 12, 347-369.
- Hao, R. (2008). Opening up, market reform, and convergence clubs in China. *Asian Economic Journal*, 22(2), 133-160.
- Jongsuk, K., Cynthia, C.P., Donghyun, P., Yothin, J. Pilipinas, Q., & Shu, T. (2022). Entrepreneurship and Economic Growth: A Cross-Section Empirical Analysis. Background Paper prepared for the report *Asian Development Outlook 2022 Update: Entrepreneurship in the Digital Age*.
- Kim, J., Castillejos-Petalcorin, C., Park, D., Jinjarak, Y., Quising, P., & Tian, S. (2022). *Entrepreneurship and economic growth: a cross-section empirical analysis*. Background Paper.
- Lucas Jr, R. E. (1988). On the mechanics of economic development. *Journal of monetary economics*, 22(1), 3-42.
- United Nations Habitat for a better Urban Future. (2016). *Measurement of City Prosperity Methodology and Metadata*. Retrieved 25 January 2023, from <https://unhabitat.org/sites/default/files/2019/02/CPI-METADATA.2016.pdf>
- Wang, X., Zhou, Z., Yang, Y., Peng, J., Gao, H., Li, Y., ... & Lixin, X. (2013). 2013 6th International Conference on Information Management, Innovation Management and Industrial Engineering. Retrieved 23 January 2023, from <https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=6702860>